

Egy humorérzéssel megáldott régész szerint a sírleletekből arra lehetne következtetni, hogy elődeink, az egykori népségek egyébbel nem foglalkoztak, mint vázák készítésével, s röviddel végpusztulásuk előtt az összes társadalmak mindent összetörtek, hogy összerakós türelemjátékra kényszerítsék az utókort. Schliemann, aki úgy szó szerint vette a maga Homéroszát, mint a korai teológusok a Bibliát, azt mondta a feltárt romokra: ezek itt 2335 éve pusztultak el, de az állaguk még tízezer évet kibírhat. Épen sokkal sérülékenyebb a világ! Tiszavirág-életű és mimózaszeszélyességű. Ezt bizonyítja a fenti két tétel. Hogy a legnagyobb bánatalom után találja igazán meg a helyét mindig. Még eredeti: eleven képe is. Lemegy a világ, s másodsor már – feljövén, mint a Nap – már csupa poézis.

Azt mondják: Nagy Károly az emberiség fel-feltámadó kultúrájának egyik kútfeje. De azt is állítják, hogy Nagy Károly analfabéta volt. Nehéz az egész Lotharingos-matringos középkori család-faszalaggombolyagot kibogozni, kivasalni. Hiszen azt is sejtjük, hogy bármilyen nagy birodalom-kifundáló vala, ám Dzsingisz és pereputtya sem arról nevezetes, hogy sok hajszála hullt ki a tudományokért. Nem is pusztá kristálytisza vonzalom küldte, űzte, hajszolta az atlanti partok felé.

Miközben egyre fennebb húzódom, már-már a visszasütő nap fellegei közé, hogy onnan nézek szerteszet, az is megvillan ellenőrizhetetlen olvasmányaimból, kódexeimból, halotti beszédeimből: mintha a kánok, mogulok, dzsingiszek könyvtárát is szétlopkodták volna. Szerteszet nézés közepette le is rántom néha reflexből a fejem, amikor mint valami szuperszonikus kreatúrák, elhúznak fölöttem V alakban Oroszország felé vagy az aranyhorda felől az Igorok és egyéb hercegek krónikái. Sosem lehet tudni, hol rekednek meg az efféle pápa-korabeli bibliotékák, pingált Pannonhalmák, a Korvinák szétlopás előtt, virtuális frigszekrényei vagy csak az alkalmi vidéki protestáns papi lakokból zsebre vágott jóképű bibliák. Tehát ha innen nézek szerteszet, csak sejttem, melyik nádasba ejtette el őket a félanalfabéta, mindig V alakban vonuló tatár vadmadár.

Minden azzal veszi kezdetét, hogy kirabolják Babilont, aztán Ninivében kerül meg egy-egy jó pirosra sült agyagkönyvtár. Könyökig turkálhatnak benne franciák, britek, Marco Polók és Rockefellerék.

Minden azzal veszi mindig kezdetét, hogy Ábel nem üt vissza. Akár könyv, akár hamuba sült kultúra, amit tarisznyájában dugdos, menekít. Mint aki érzi, hogy élete árán nem engedheti, hogy eltöröltessék a különbség. A KÜLÖNBSÉG – hogy egyik és másik mit enged meg magának – örökre nem jóra-rosszra, győztesre-vesztesre – hanem reményre és reménytelenségre osztja az egészet. S talán még a gonosz, goromba, cinikus győztesek is a lelkük mélyén, titokban a végig vesztés remény vallásán vannak. Az igazi ballaszt, az igazi teherterhel az egészben az, hogy soha nem mindenki érez mindent minden korban; sőt, a nagyobbik rész nincs is belekeveredve. Valahol mindig vihar-vakáció, kín-szünet van éppen, ahogy az esős évszakokban, zivataros délutánokon, viharövezetekben sem mindenütt, minden négyzetméterre esik. Ott pedig lazítanak, lazul, akár meg is szűnik, felszívódik, eltűnik a figyelem s a fegyelem. Még szolgálatos őrszemet sem hagynak, miként a majomhordák, manguszta-közösségek. Ezért – a moziban, híradóban, ropi-eszegetés közben megnézhető, átélhető rossz hírek miatt – nem lehet véglegesen véget vetni annak. Mert ameddig az emberek képesek lesznek arra, hogy ölbe tett kezekkel figyeljék, hogy embertársaikat megkínózzák és lemészárolják, addig a civilizáció üres szemfényvesztés lesz csupán, nagypofájú fantom, amely délibáb módjára lebeg a meggyilkoltak tetemeinek egyre dagadó áradata fölött.

Mivel tényleg alkalmatlan hordozói vagyunk valami nagyszerűnek. Az emberiség egész bölcsességsorozatának mindjárt az elején az a kontraszelektív és kontraproduktív, kicsinyes gesztus áll, hogy egy Szókratészt kiiktatnak. Egy Szókratésztől szabadulnak meg, likvidálják, mintha még a legkülönbek, a kedvencek is a disznók elé szórt gyöngy tételének igazolásán ügyködnének. Látható, hogy ennek, az ilyesminek ellenében bizonyultak életképesnek szellemünk-jellemünk virtusai. Persze, hogy is várhatja el bármikor bárki, hogy ne hangozzék el bármikor, bárhol az elgondolkoztató kiáltás: „Nem azt, hanem Barabbást!...”

Lászlóffy Aladár

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

IX. évfolyam 4. szám

Kiadja a Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából a Napkút Kiadó Kft. Megjelenik évente tízszer.

Főszerkesztő: **Szondi György**. Szerkesztik: **Bába Szilvia** (művelődés), **Balázs Géza** (nyelv-művelés), **Bognár Antal** (próza), **Elek Szilvia** (zene), **Király Farkas** (vers), **Kovács Ildikó** (szöveggyűjtés), **Sebeők János** (környezet), **Szondi Bence** (történelem), **Vincze Ferenc** (műbírálat), **Wehner Tibor** (művészet).

Szerkesztőségvezető: **Molnár Noémi**. Terjesztés: **Németh Lóránt**.

Napút-kör: **Csűrös Miklós, Gráfik Imre, Hankiss Elemér, Dr. Koncez Gábor, Kosáry Domokos, Lászlóffy Aladár, Radnóti Zsuzsa, Sánta Ferenc, Schwajda György, Konrad Sütarski, Székely Magda** (tiszteletbeli konzulensek). • Alapította: **Masszi Péter**. Laptev: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentharomság tér 6. III. em. 16. • Telefon/fax: (1) 225-3474

E-mail: napkut@gmail.com • Honlap: www.napkut.hu

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Rt. és az NH Rt.

ISSN: 1419-4082

Onnan nézek szerteszét 3.

(Lászlóffy Aladár rovata) borítóbelső

Előter

Hubay Miklós: Hány Várad van a föld alatt
– és a tudatunk mélyén? 3

Nagy Krisztina: Részekből egész régió. 7

Hollósi Hajnalka: Kisebbségi oktatáspolitikai . . 12

Tornyai Zsuzsa Zsófia: Határon túli
doktoranduszlányok 15

Sz. Horváth István: Lábjegyzetek
a román históriához 26

Dukrét Géza: Ereklyeőrzők települése;
Nyolc évbe telt; A vár 33

Dr. Fleisz János: „A sajtó tekintélyére
igenis szükség van” 45

Vincze Ferenc: Ady hú titoknokai 51

Vincze Géza: A Kalota partján 53

Balázs Kovács Sándor–Gutai István:
Bánátból bánatba 61

Illicki Beáta: Német telepese falvak Kárpátalján 73

Tárlat

Jakobovits Miklós festményei
(a színes mellékleten)

Szilágyi Aladár: Térbe kilépő 81

Demeter Szilárd: Várad 83

Tóth Ágnes: Barna és zöld 84

Lipcsei Márta: Lehet; Nocturno;
Országos felhőszakadás 86

Gittai István: Idegen ismerős;
Kedvencem, hajnal-mágusom;
Utódal; Tavasz áhítat; Gazellalesen 88

Barabás Zoltán: Parafrázis odaát;
Mediterrán etűd 92

Szilágyi Aladár: Nincsenek csodák; A kéz . . . 94

Kinde Annamária: Humortalan, laza, magyar;
Tom Vanguard énekel fekete-zöldet 98

Szűcs László: Advent; Utcán esős reggel . . 100

Zudor János: Szeptember 11. emlékére;
Költői zsoldár 102

Goron Sándor: bolondos játék; bukás 104

Ablak**Téka**

Pomogáts Béla: Várad költőfilozófusa
(Jegyzetek Horváth Imréről) 105

Könyvleletek

Vincze Ferenc: Nekrológ egy városért
(Barabás Zoltán: Kútbanézők) 116

Szászi Zoltán: Összekötő tizenegyek
(A 1111 Csallóköz – Partium
szépirodalmi antológiáról) 118

Kikötő

Szakolczay Lajos: Karakterek körtánca
(A Csíkszentmihályi család kiállítása);
Időtlené váló szépségkeresés
(Kocsis Miklós kiállítása) 120

Csúry István: Laudáció a Partiumi
Magyar Művelődési Céh tiszteletére 126
Felhős Szabolcs: A Partium tizenöt éve . . . 128
Szűcs László: A Várad öt éve 130
Dr. Koncz Gábor: Régiók találkozása 131

Pénzes sarok

Szlanka András: Nagyváradi pénzintézetek. . 137

Illusztráció: Jakobovits Miklós festményei
. 32, 44, 115, 125, 127

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 14.

Bába Szilvia: Külhoni falusi turizmus
(Módszertani szempontok)

E számunk megjelenését
a Pro Professione Alapítvány
támogatta.

PRO PROFESSIONE
ALAPÍTVÁNY

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

IX. évfolyam 4. szám

Partium

E számunk képzőművész vendége Jakobovits Miklós festőművész (Kolozsvár, 1936). A kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán végzett, mesterei: Kádár Tibor, Miklóssy Gábor. A nagyváradi Körösvidéki Múzeum főmuzeológusa (1985–1997), 1997 óta a Barabás Miklós Céh elnöke. Írt esztétikai tanulmányokat, kisesszéket, műkritikákat, művészeti jellegű útirajzokat. Egyik alapítója a Nagyváradi Egyházművészeti Barokk Képtárnak. A Nagyváradi Ady Társaság alapító tagja.